

Nr 234.

Av herr **Holmbäck**, om vissa grundlagsändringar i syfte att bereda riksdagens kamrar rätt att under viss förutsättning var för sig avlåta framställningar till Kungl. Maj:t.

Vad som utmärker första kammarens bildande är, att valen ske indirekt, att valperioden är dubbelt så lång som till andra kammaren, att valkretsarna äro större och att bostadsband saknas. Erfarenheten har visat, att dessa omständigheter icke grundlägga någon större skillnad i partifördelningen mellan kamrarna, och än mindre torde en dylik skillnad komma att visa sig efter 1937 års lagstiftning, efter vilken det icke finnes någon nämnvärd olikhet mellan kvalifikationerna för primärväljarna till första och andra kammaren och den enda skillnaden i representanternas valbarhetsvillkor är ett åldersstreck utan nämnvärd betydelse. Än mera än hittills komma därför besluten i första och andra kammaren att bliva likstämmiga. Att därav sluta sig till att första kammaren borde utan vidare avskaffas vore dock enligt min uppfattning förhastat. De gällande reglerna förläna åt första kammaren en i viss mån annan sammansättning än åt den andra. (Se särskilt "Den svenska riksdagens sociala sammansättning", Skrifter, utgivna av statsvetenskapliga seminariet i Upsala, VII, Upsala 1936). Kammaren erhåller ett mycket större inslag än medkammaren av personer, som länge deltagit i det politiska livet eller intaga poster, vilka kräva högre teoretiska kvalifikationer, men som icke vilja eller kunna så intensivt delta i valrörelser som fordras vid kandidatur till andra kammaren. Utan tvivel är detta en avgjord styrka för riksdagsarbetet, särskilt utskottsarbetet, i dess helhet en tillgång, som vid en eventuell övergång i framtiden till ett enkammarssystem bör bevaras.

De båda kamrarnas blivande likartade politiska sammansättning gör det emellertid i framtiden än mera viktigt än nu att icke i onödan engagera båda kamrarna gemensamt för uppgifter, som likaväl kunna lösas av vardera kammaren för sig. Utan tvivel går 1866 års riksdagsordning alldeles för långt i kravet på samstämmighet mellan kamrarna. Den medger separata beslut endast i ärenden, som röra vardera kammaren enskilt, och föranleder därför i många fall ett alldeles onödigt bollande av ärenden mellan kamrarna med därav följande debatter och tidsförlust. Det riktiga synes i stället vara att kravet på samstämmighet inskränkes till det fall, att riksdagen uppträder som statsmakt, d. v. s. när den för sin del definitivt avgör en fråga. Uppmaningar till Kungl. Maj:t att utreda en fråga, s. k. "skrivelser", borde i de flesta fall kunna avgöras av vardera kammaren för sig. Nödvändiga undantag utgöras endast av skrivelser, som ha karaktären av komplement till direkta avgöranden.

Dylika skrivelser beredas i praxis av det gemensamma utskott, som avgiver utlåtande i den fråga, vilken är föremål för det direkta avgörandet. Ett stort antal skrivelser beredas också av gemensamma utskott, men andra sådana gå genom tillfälliga utskott. En reform i ovan angiven riktning synes kunna inledningsvis uppläggas så, att skrivelser i ärenden, som beredas av tillfälligt utskott, få avgöras av vardera kammaren för sig. Därigenom skulle i varje fall beträffande dylika frågor bollandet mellan kamrarna bliva överflödigt. Nu sträva motionärer ofta att lägga sina skrivelseförslag så, att de skola gå till ständigt utskott. Om det på angivet sätt skulle bliva lättare att få fram ett skrivelseförslag genom ett tillfälligt än genom ett ständigt utskott, skulle denna strävan helt visst avtaga. Reformen skulle därigenom leda till en minskning i de ständiga utskottens arbetsböda. Om å andra sidan liksom nu likalydande motioner väckas i båda kamrarna och alltså därigenom en behandling av samma ärende i båda kamrarna framtvings, bleve beträffande det spörsmål, i vilket dylika motioner väckas, riksdagens arbetsböda i varje fall icke större än nu. Påpekas kan till slut, att skrivelser från en kammare skulle utgöra en lämplig ersättning för de adresser eller motiverade dagordningar, som förekomma i utländska parlament.

Grundlagsändringar i den riktning, som angivits i det föregående, kunna avse antingen att vardera kammaren för sig äger rätt att avlåta skrivelse i ämne, som beretts av tillfälligt utskott, utan att dessutom riksdagen såsom sådan äger sådan rätt, eller ock att lika som nu även riksdagsskrivelser i dylika ärenden skola kunna avlåtas. Om den ena eller den andra vägen väljes, bli bestämmelserna olika. Jag bifogar ett utkast, avseende förslag till grundlagsändringar enligt såväl det ena som det andra alternativet.

På grund av vad jag nu anfört får jag alltså hemställa,

att riksdagen ville, i huvudsaklig överensstämmelse med ettdera av alternativen i medföljande utkast, förklara sådana ändringar i regeringsformen och riksdagsordningen vilande, att vardera kammaren beredes rätt att för sig avlåta framställning till Kungl. Maj:t.

Stockholm i januari 1938.

Åke Holmbäck.

U t k a s t

till grundlagsändringar avseende att bereda vardera av riksdagens kamrar rätt att var för sig avlåta sådana skrivelser till Konungen, som beretts i tillfälligt utskott.

Alt. I:

Endast kammare har rätt att avlåta skrivelser i förevarande ärenden.

Alt. II:

Även riksdagen som sådan har dylik rätt.

RF 89.

Uti — — — nyttigt finner. Sådana föreställningar och önskingar må ock vardera av riksdagens kamrar för sin del hos Konungen anmäla. Vill — — — stadgat.

RO 58.

När proposition — — — uppehållas.

Är inom — — — stycket sägs, eller om sådan inbjudan, varom 63 § tredje stycket talar, eller uppstår — — — avgöras.

RO 62.

Kammares beslut i fråga, som varit av ständigt eller i dess ställe särskilt tillsatt utskott handlagd, skall genom utdrag av protokollet delgivas såväl medkammaren som det utskott, där målet blivit berett.

Genom utdrag av protokollet må ock kammare inbjuda medkammaren att biträda beslut i fråga, som varit handlagd i av kammaren tillsatt tillfälligt utskott.

Därest ledamot — — — uppehållas.

RO 63.

När fråga — — — återförvisa.

Stanna — — — inkomma. Vad kamrarna (= nuv. fjärde stycket) förfallit.

När fråga, som icke rör en kammare, varit av tillfälligt utskott handlagd och den kammare, som utskottet tillsatt, icke avslår den i frågan väckta motion, avlämnar kammaren för sin del framställning till Konungen.

När fråga, som icke rör en kammare enskilt, varit av tillfälligt utskott handlagd och den kammare, som utskottet tillsatt, icke avslår den i frågan väckta motion, avlämnar kammaren för sin del framställning till Konungen, därest icke medkammaren efter inbjudan biträder det av kammaren fattade beslutet. Fråga om sådan inbjudan må ej väckas senare än vid andra sammanträdet efter det, då kammaren för sin del beslutat framställningen. När kammare mottager sådan inbjudan, fattar den sitt beslut om frågan antingen genast eller efter dess hänvisning till ett för frågans vidare utredning inom kammaren tillsatt utskott. Därest kammaren då oförändrat antager det av den kammare, som saken först handlagt, fattade beslut avläter riksdagen framställning till Konungen. Antager kammaren däremot medkammarens beslut med ändring, avlämnar kammaren för sin del framställning till Konungen.

RO 79.

De framställningar till Konungen, vilka riksdagen eller endera av dess kamrar beslutar, — — — avlämnas.

RO 80.

I mål — — — berett.

Uppsättandet — — — erforderliga.

De skrivelser, som vardera kammaren för sin del avlåter, uppsätts och expedieras av sekreteraren i den kammare, som beslutet fattat.

Ej må — — — talmännen. Skrivelse, som kammare för sin del avlåter, justeras inför kammaren och undertecknas av dess talman.
